

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnar-
jevih zvezkov ter vseh priprav za
obratno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

skih 91, rusinskih 71, srbo-hrvaških 35, he-
brejskih 19, rumunskih 14 in poleg še ne-
kaj drugih časopisov v tujih jezikih, tudi
dva esperantovska lista.

Ljudsko gibanje v Avstriji. V tostran-
ski državni polovici je bilo 31. decembra
1910. prisotnih prebivalcev 28.571.934; za
2 milijona več nego 1900. Izselilo se je iz
Avstrije od 1900—1910. prebivalcev
683.430. Med vsemi deželami glede izse-
ljevanja je na prvem mestu — Kranjska!
— Zaradi izseljevanja je izgubila sloven-
ska zemlja v preteklem desetletju 755.000
Slovencev.

Naše žrtve v slučaju vojne. — Pre-
daval je v društvu zdravnikov na Dunaju
kirurg prof. pl. Hochenegg o »Sanitetnih
vojnih pripravah Avstrije«. — Tekom štiri-
ih let, je rekel, se nahaja naša domovina
že drgič v vojni nevarnosti. Ko je bila leta
1909 nevarnost že jako velika, si je pre-
daval stavljal vprašanje, ali je Avstrija
dovolj pripravljena za slučaj vojne? Ka-
kor je izračunal prejšnji šef našega voja-
ško-zdravniškega oficirskega zbora Uriel,
bi morala Avstrija v slučaju vojne računa-
ti s 100.000 ranjenci. Dvorni svetnik Ho-
chenegg smatra to število za prenizko. Od
100.000 ranjencev pa odpade 60.000 na
Avstrijo, 40.000 pa na Ogrsko. Za 10.000
ranjenih Avstrijcev postavi »Rdeči križ«
potrebne bolnišnice in postelje. Če vzame-
mo, da more ena bolniška postaja spre-
jeti 200 ranjencev, potrebujemo 250 takih
postaj. Če računamo v eni sobi take bol-
niške postaje 20 postelj, tedaj bo treba
2500 bolniških sob. Za vsako bolniško po-
stajo bodo potrebni trije kirurško izšo-
lani zdravniki, torej skupno 750 kirurgov.
750 kirurgov bi se dobilo. Nedostajalo pa
bi bolniških stebrajev. Avstrija rabi za vsa-
ko vojaško bolniško postajo dve izučeni
streljajki in za vsake 20 ranjencev tri stre-
lajke, torej 8000 streljajk.

Našim c. naročnikom priporočamo
solidno trdno sukno M. Tomec, Humpo-
lec, filijalka Mnihov Hradiške, za nakup
moderne in trpežne sukna za gospo-
de in dame. Zgornja trdka je priložila da-
nes vsi nakladi našega lista svoje prospe-
kte in si more vsakdo, kdor hoče kupiti do-
bro blago, naročiti vzorcev sukna, ki ga
gotovo presenetijo.

Razgled po šolskem svetu.

— **Uradna zaušnica.** V neki vasi blizu
Salcburka se je pritoževal neki kmet zo-
per izdatke za šolo. Načelnik citira kmeta
v vaško gostilnico pred ves občinski od-
bor ter vpraša dotičnega kmeta: »Ti, ali
je res, da se ti pritožuješ, da smo za šolo
preveč denarja izdali?« — Kmet pravi:
»Seveda je to res.« Pa se vzdigne načel-
nik ter prisoli hudodelniku ogromno za-
ušnico pred vsemi odborniki. Uradna za-
ušnica pa bo imela sodniške nasledke.

— **Dalmatinski deželni odbor za viso-
košolske rezerviste.** Dalmatinski deželni
odbor se je obrnil na namestništvo s pro-
šnjo, naj vojna uprava odpokliče one vo-
jake-rezerviste, ki stoje pred izpiti. Na-
mestništvo je obljubilo, da sporoči željo
vojaškim kompetentnim oblastim.

— **S češke šole v pomemni pokra-
jini.** »Nepristranski« občinski zastop v Bi-
lini je odkazal prostor češki učilnici v —
skednju. Tako imenovana parna se je z
napol zidano steno oddelila od guma, pa
je bila šolska soba gotova. V skednju je
vse polno slame in neomlačnega žita, ki
ga zdaj od polovice prosinca sem od zore
do mraka mlatijo s cepci. Skozi drobno
steno se predobro slišijo udarci cepcev,
tako, da se o uspešnem pouku ne more
govoriti. Zaman se češki starši pritožu-
jejo, merodajni faktorji ne ganejo s pr-
stom. A na Dunaju so Nemci zaprli češko
šolsko palačo, češ, da ni zidana po pred-
pisih. Bilinski skedenj je pa seveda po
vseh pravih prirejen za češko šolo. Vla-
da sama je pa za slovanske take težnje
gluha in slepa. Za šole divjih Albancev je
pač denarja dovolj, ali za slovanske šole
— to je pa druga pesem.

— **Klerikalni vzgojevalci.** Iz Pariza
poročajo: Pred nekaj tedni je državno
pravdnštvo pričelo s preiskavo v sirotiš-
nici v Toursu. Sirotišnica se imenuje po
sv. Jožefu. Dravno pravdnštvo obtožu-
je pred vsem dva učitelja, ker sta vzga-
jala devetletne do dvanajsetletne dečke
z nezasišano sirovostjo. Eden od učiteljev
je tolkel dečke s palico po glavi in več
dečkov prav težko ranil. Drugi je pa iz-

umil prav satansko metodo za vzgojo
ubogih sirot. Dečki, ki so po njegovem
mnenju zaslužili kazni, so morali sredi
zime v sami srajci četr ure klečati ali pa
stati pri odprtem oknu. Časih je ponav-
ljal to kazen pri enem in istem dečku tudi
dvakrat v eni noči. Iz tople postelje so
morali vstajati, postavili jih je k oknu, na-
podil napol zmizle zopet v posteljo, in ko
so se ogreli, jih je privlekel vnovič k oknu.
Živina!

— **Ogrska šolska odredba.** Ogrska
vlada je uvedla na višji trgovski šoli na
Reki madjarski učni jezik. Trgovska zbor-
nica je proti temu protestirala, češ, da se
s tem a priori izključujejo laški dijaki od
obiska tega zavoda. Budimpeštanska cen-
trala je to prošnjo zavrnila iz enostavne-
ga vzroka, da bi bila uvedba laškega je-
zika v nasprotju s značajem, ki ga ima
zavod kot državni zavod.

— **Napredek ljudskih šol v Bolgariji.**
Ljudska izobrazba je eden največjih raz-
logov nove bolgarske veličine. Leta 1888.
je pohajalo bolgarske ljudske šole 125.000
otrok. Po preteku 25 let je poskočilo šte-
vilo šol obiskujočih otrok na 500.000.
Analfabetov je bilo leta 1888. skupaj 90
odstotkov, dandanašnji šteje Bolgarija
samo pet odstotkov analfabetov. — Uči-
telji dobivajo svoja zrelotna izpričevala
po 4letnem obiskovanju specialne šole.
Plača njihova doseže, v mestu kakor na
deželi do 4000 levov (kron) na leto. Po
tem se mora soditi, da so bolgarski učitel-
ji med najboljše plačanimi v Evropi —
Ročno delo je karakteristika bolgarske
osnove šole. Ker je Bolgarska v glavnem
poljedelska država, se šola trudi, da vzgo-
ji iz učencev izbrane poljedelce. Zato ima
vsaka šola kak hektar zemljišča, kjer uči-
telj nazorno poučava učence v poljedel-
stvu. — Država daje vsaki šoli nasade,
semena, orodje, in sicer primerno krajem,
kjer se nahaja dotična šola.

— **Stavka na eksportni akademiji.** Za-
stopnikoma stankujočih eksportnih aka-
demikov je voditelj zavoda izjavil, da se
kolokvije pred 1. marcem ne smejo vršiti.
V toliko se eksportnim akademikom ugo-
di, da se bodo smeli v poletni semester
vpisati ne glede na kolkovija. Poslancem,
ki so glede na stavko eksportnih akade-
mikov pri trgovinskem ministru dr. pl.
Schusterju posredovali, je minister izja-
vil, da stavko obsoja, a da hoče vplivati
na to, da stavka dijakom ne bo škodovala
in da jim ne bodo vzeli ustanov. Glede
na izpolnitev zavoda v visoki šoli je
pa minister izjavil, da te misli ne odklanja
in da jo bo izkušal uresničiti.

— **25letnica ravnateljice dekliškega
zavoda na Cetinju.** Te dni so na Cetinju
proslavili 25letnico prosvetnega delova-
nja ravnateljice cetinjskega dekliškega li-
ceja Sofije Petrovne Mertvago. Cetinjski
»Devojački Institut« se je po prizadevanju
sedanjega kralja Nikole — tedaj še kneza
— in pod pokroviteljstvom pok. ruske ca-
rice Marije Aleksandrovne otvoril leta
1869. Leta 1888. je bila kot voditeljica na
zavod pozvana Rusinja Sofija Petrovna
Mertvago, ki je zavodu posvetila vse svo-
je moči in si pridobila velikih zaslug na
polju ženske izobrazbe med Srbi sploh,
saj so se na tem zavodu vzgajale in izob-
raževale Srbinje iz vseh srbskih krajev
od Timoka do Adrije. Pod njenim vodst-
vom zavod še danes izvrstno prospera
ter uživa tudi v inozemstvu najboljši glas,
tako da se učinke s tega zavoda spreje-
majo na univerze v Rusiji, Avstro - Ogr-
ski, Srbiji in dr. Vrla Rusinja pa svojega
prosvetnega dela ni omejila samo na za-
vod, marveč je mnogo delovala in še de-
luje tudi izven njega. Tako se je po ne-
nem prizadevanju leta 1901. osnovala na
Cetinju »Radniška škola«, ki jo vzdržuje
italijanska kraljica in je neke vrste ženska
obratna šola v otroškem zavetišču, za ka-
tero je prevzela skrb ruska velika knegi-
nja Milica Nikolajevna, je poskrbljeno za
varstvo in vzgojo ubožne dece itd. Gdč.
Mertvago gre torej odlično mesto v srbski
in posebe črnogorski prosvetni zgodovini.
Rodila se je S. P. Mertvago leta 1851. v
Kazanu na Volgi kot hčerka odlične dru-
žine. Šole je dovršila v Petrogradu in leta
1883. postala načelnica ženske gimnazije
v Rjazanu, odkoder je bila koncem leta
1887. poklicana na čelo cetinjskega dekliš-
kega zavoda.

— **Število šoloobveznih otrok v Pra-
gi.** Čeških otrok je: na ljudskih in meščan-
skih šolah 20.813, v adnicalih 306, zasebnih
šolah 749, srednjih šolah 1856, zaradi bole-
zni zadržanih 28, domač pouk ima 17 in iz-
ven Prage obiskuje šolo 252, skupaj

24.021 šoloobveznih čeških otrok. Nem-
ških otrok je: na ljudskih in meščanskih
šolah 1666, v adnicalih 284, zasebnih šolah
1784, srednjih šolah 853, zaradi bolezni za-
držani 2, domač pouk ima 19, izven Prage
hodi v šolo 39, skupaj 4514 šoloobveznih
nemških otrok. Vseh šoloobveznih otrok
je v Prazi 28.635, ki se po narodnosti dele
v 83,54% čeških in 16,46% nemških.

— **Srbi proti bolgarskim in rumunskim
šolam.** Poročajo, da je srbska vlada v ru-
munskih in bolgarskih šolah v novoosvo-
jenem ozemlju prepovedala pouk, ne odgo-
varja popolnoma dejstvu. Pouk je ustav-
ljen iz istih vzrokov kot po vsej Srbiji. Ta
odredba mora za novoosvojeno ozemlje
veljati tembolj, ker stoji pod vojaško upra-
vo.

— **Visoka šola za socialno in komu-
nalno upravo.** Kako temeljito namerava
Nemčija reformirati študije upravnih urad-
nikov, je razvidno iz tega, da že usta-
navlja visoke šole in fakultete za vzgaja-
nje komunalnega uradništva za občine in
socialnega uradništva za privatna podjet-
ja. Tak zgled nam nudi »Visoka šola za
komunalno upravo v Kolnu o. R.«, ki je
nameščena v poslopju Trgovske šole in
ki izkazuje že po komaj dveletnem svo-
jem obstanku lepe uspehe. Poleg abitu-
rientov sprejemajo na to visoko šolo tudi
inženirje in juriste kot slušatelje. Visoki
zavod se deli v dve fakulteti: ena je za
komunalne, druga za socialne uradnike.
V obeh se poučuje: nacionalna ekono-
mija, negovanje blaginje, javno pravo, po-
sebno komunalno, upravno in ustavno
pravo, finančna veda, računstvo in so-
cialno zavarovanje. Poslednje imenovana
disciplina je za socialne uradnike razšir-
jena v glavni predmet, isto tehnološka
predavanja. Želeti bi bilo — piše »Stalna
delegacija avstrijskih inženirjev« — da bi
se taka predavanja tudi v naši državi
uvedla, in to zlasti na tehniških visokih
šolah, da bi se dala na ta način mlademu
inženirju na tehniški prilika, da se razvije
v dobrega upravnega tehnika z globokim
pogledom v komunalne zadeve.

— **Na Španskem in pri nas.** Španska
vlada je izdala odlok, da je dovoljen vsem
ženam obisk vseh vseučilišč pod enakimi
pogoji, kakor za moške in da imajo pra-
vico do izvrševanja vsakega poklica, do
katerega so si pridobile pravico z vseučil-
škim diplomatom. Pri nas pa dela vlada
še vedno zapreke ženskemu študiju, če-
prav mislimo, da smo najmanj 100 klafter
pred Španijo.

— **V Zedinjenih državah** je 128.000
učiteljev in 219.000 učiteljic, torej skupno
učnih oseb 347.000. Poučujejo 12 milio-
nov otrok. Med temi je dosti mladih ljudi,
ki niso hodili na učiteljsko, marveč prak-
tično učijo po šolah in potem napravljajo
izpite za učitelje. Učiteljski pa je 170. —
Stroški za vzdrževanje teh šol znašajo
na leto 123.000.000 dolarjev.

Raznoterosti.

× **Deset zapovedi za matere.** Av-
strijska zveza za materinsko varstvo je
izdala deset zapovedi za matere: 1. Hrani
svojega otroka sama; materinsko mleko
je najboljša hrana in varuje otroka pred
črevesnimi boleznimi; tri četrtine otrok,
ki umre v prvem letu starosti, je bilo
izrejenih s steklenico. — 2. Kadar dojiš,
lej, kar ti diši in ne lenjaj z dojenjem, če
nastopi mesečno čiščenje. — 3. Čez dan
ne doji otroka nič več kakor štirikrat,
ponoči le enkrat; kadar otroka odstavljáš
ga doji vsak teden enkrat na dan mani,
zato mu pa daj eno steklenico mleka. —
4. Ako ne utegneš dojeti, ker moraš iti
na delo, tedaj ga doji vsaj trikrat na dan,
vmes pa mu dajaj steklenico. Dvojno
mleko prav nič ne škoduje in je še vedno
boljše kakor le steklenica. Ako misliš,
da si bolna in da ne moreš dojeti, vprašaj
tako zdravnik, če res ne moreš dojeti. —
5. Ako hraniš otroka s kravjim mlekom,
tedaj ga pripravljaj po zdravnikovem na-
vodu; čim starejši postaja otrok, tem
več mleka potrebuje in tem manj vode. —
6. Tudi steklenico dajaj otroku le po
štirikrat na dan, ponoči pa le po enkrat.
Mleko naj vre tri minute; preden ga pije
otrok, segrej mleko. Ako otrok ne izpije,
ostanek zlij proč ali izpij sama, nikdar
pa ne smeš ostanka še enkrat ponuditi
otroku. Dobro izkuhaj vsakokrat stekle-
nico in cucelj. — 7. Koplji otroka vsak
dan, a ne v pretopli vodi in pazi na to, da
mu ne pride voda v usta, ušesa, oči. — 8.

Ne izbriši otroku nikdar ust, da ne dobi
oteklin; ne zavijaj otroka pretrdo in v
pretoplo oblačilce, dostikrat pa pelji otro-
ka na zrak. — 9. Nikar ne veruj, da na-
stanejo različne, otroške bolezni, kakor
mrzlica, dobrci, bljuvanje in griza zara-
ditga, ker dobiva otrok zobe. Vprašaj
tako zdravnik. — 10. Preveč nikar ne
nosi otroka, tudi zibati ga ni potreba; ne
sili ga, da bi hodil ali sedel, dokler nima
sam veselja do tega.

* **Kako živi Japonci.** V »Uraniji« na
Dunaju je predaval te dni japonski žurn-
list Shuba Shiba o Japonci od njegovega
rojstva pa do groba. Ko se otrok rodi,
ga zavijejo v rdečo, toplo odejo in mu da-
do prvo hrano iz cukrene vode in škrobo-
ve moke. Šele tretji dan ga začne dojeti
mati. Japonka, ki svojih otrok sama ne
doji, se smatra v čislani družbi za slabo
mater. Šele 21. dan po rojstvu otroka nese
mati dete v najbližjo cerkev, kjer dobi
otrok ime. Deklice dobijo imena cvetic,
dečki imena raznih junakov. Rojstne dneve
proslavljajo Japonci le v mladosti. 3. mar-
ca se priredijo slavnosti za dekleta, 5. maja
za dečke. Ob tej priliki dobijo otroci da-
rove, in sicer deklince majhne punčke, de-
čki pa vojake. V četrtem letu pride japo-
nski otrok v otroški vrtec, v sedmem pa
v šolo. Razlike poučevanja med nami in
Japonci ni mnogo, le veronauka se Japonci
ne uče. Namesto tega je učni predmet nauk
o etiki človeka. Doma ponovi otrok stari-
šem, kar je v šoli slišal. Šele potem se sme
igrati. Ko dečki izvršijo ljudsko šolo, gredo
v srednjo šolo deklince pa v višjo dekliško
šolo. Dečki se učijo dvobojevanja se, deklince
pa šivati in kuhati. Preden gredo mladeni-
či na vseučilišče, morajo napraviti poseben
kurz. Izkušajo za sprejem na vseučilišče
je jako težka. Tudi za dekleta na Japon-
skem so kolegija, vendar je japonska št-
udentka do danes še redek pojav. Ko št-
udent napravi doktorat, mu poišče njegova
rodovina nevesto. Poroka se vrši brez cer-
kvenih ceremonij v stanovanju mladega
moža. Bor, bambus in češpljevo drevo za-
stopajo priče in reprezentirajo simbole
potrpežljivosti, energije in molčanja. Zelva
je pri svatbi simbol sreče. Japonska gos-
pa ne dela mnogo obiskov. Ona le v
spremstvu svojega moža obiskuje gledali-
šča, koncerte, variete in podobne zabave.
V modernih gledališčih nastopajo že žen-
ske, v gledališčih starega japonskega tipa
igrajo ženske vloge moški. Kinematografi
so našli na Japonskem mnogo simpatij.
Neženjeni možje hodijo po čajarnah, kjer
se zabavajo z gejšami. Po smrti odpelje-
jo vsakega Japonca v krematorij, kjer ga
sežgo. V vsakem mestu in v vsaki vasi
imajo krematorij.

* **Kinematograf je zdravju škodljiv.**
Ameriški očesni zdravnik dr. Gould je v
glasilu ameriškega medicinskega društva
priobčil svoje bogate izkušnje o vplivu ki-
nematografskih predstav na zdravje gleda-
jočega občinstva. Ob dolgem gledanju
svetlopisev se mnogokrat pojavijo znaki
bolezni, ki se najlaže primerjajo z migreno
v njenih mnogoličnih nastopih. Navadno
se pojavi čut velike utrujenosti možganov
in zlasti oči, pomanjkanje teka in večkrat
celo bruhanje in nespanec — vobče torej
znaki, ki nastopijo ob vsakem prenapre-
janju oči. Zanimivo je, da imajo osebe, ki
nosijo očala, v kinematografu občutek,
kakor bi ne imele pravih očal. Seveda je
pa to le prevara in posledica prenapetja
oči. Morda bodo kdaj prišla v rabo poseb-
na očala za kinematografske predstave;
s tem bi se morda vsaj deloma dale pre-
prečiti slabe posledice dolgega gledanja
svetlopišov. Pravi vzrok teh boleznih po-
javov je po mnenju dr. Goulda trajno me-
njanje stalne točke oči, migljanje podob in
mnogokrat nezadostna razsvetljava.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 479. Kranjsko.
V šolskem okraju Kranj se razpišeta stalni
učni mesti:
1. Učitelja na štirirazredni ljudski šoli v Kranju;
vpoštevale se bojo le prošnje moških prosilcev.
2. Učitelja ali pa učiteljice na trirazredni ljudski
šoli v Cerkjah.
Redno opremljene prošnje je vložiti predpi-
sanim službenim potom pri podpisnem c. kr. okr.
šolskem svetu v Kranju do 25. marca 1913.
Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski
javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z dr-
žavnazdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo
popolno telesno sposobnost za šolsko službo.
C. kr. okrajni šolski svet v Kranju,
dne 12. februarja 1913.